

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Ústav světových dějin
116 38 Praha 1, nám. Jana Palacha 2

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Stanislav Záhorski

Řídící úřadovna gestapa v Brně a její činnost.

Bakalářská práce se měla zaměřit na analýzu metod a činnosti brněnské řídicí úřadovny gestapa v období Protektorátu Čechy a Morava v komparaci s činností dané organizace na území Německa - popř. v dalších obsazených územích.

V úvodu se autor krátce zmínil o cílech a struktuře práce a především se věnoval hodnocení použitých pramenů a odborné literatury. Práce je postavena na vytěžení nevydaných archivních materiálů, konkrétně se jednalo o trestní spisy zadržených příslušníků brněnské gestapa z fondu 52 Archivu bezpečnostních složek (ABS). Spisy obsahují protokoly o výsledku zadržených příslušníků gestapa, svědecké výpovědi zúčastněných osob a hlášení jednotlivých úřadoven SNB o provedených prověrkách výpovědí. Dále obsahují jednotlivé výpovědi, provedené krátce po zadržení jako předběžné výsledky. Ve spisovém materiálu byla zdokumentována špiónážní a represivní činnost gestapa i dalších německých bezpečnostních složek. Oceňuji autorovo hodnocení kvality výsledků. Dílčí informace o gestapu autor čerpal především z české, zčásti též německé a anglosaské historiografie. Nerozumím, co autor myslí termínem, že určitá kniha byla „*psaná v lehčím stylu*“. Má na mysli populárně vědní literaturu?

V první kapitole se autor zabýval popisem vzniku gestapa a koncentračních táborů. Nepovažuji za nutné udávat přesné počty zatčených komunistů v roce 1933 či přesné datace zákonů a nařízení, u nich by stačilo uvedení roku. Oceňuji využití dobového tisku, což vhodně dokresluje reakci tisku na obsazení našich zemí ap.

Od strany 9 se autor věnuje působení gestapa v českých zemích a jeho zápasu s odbojem. Úvodní pasáže se primárně opírají o studii BRANDES, Detlef, Češi pod německým protektorátem. Praha, 2003 a o nevydané prameny. Byly využity též nejnovější časopisecké studie domácí (Časopis Matice Moravské, Dějiny a současnost,

Armádní technický magazín, Slovanský přehled) i zahraniční (Zeitschrift für Geschichtswissenschaft) provenience. Oceňuji práci s dobovým českým tiskem.

Většina práce zdařile rekonstruuje činnost brněnského gestapa, předkládá klíčové kauzy a snaží se hodnotit efektivitu práce německých bezpečnostních složek. Velkou pozornost věnuje popisu struktury a přináší na základě vytěžení trestních spisů i biografická data klíčových příslušníků gestapa (Rudolf König, Wolfgang Dyck, Fritz Dörsch). Autor došel k závěru: „*Do většiny vedoucích funkcí nastupovali relativně mladí, ctižádostiví kariéristé, pocházející z úřednických rodin, často s právnickým vzděláním a nulovou policejní praxí. Postupně nahrazovali zkušené úředníky kriminální policie, kteří byli převzati z Výmarské republiky. Naopak v 'řadových' funkcích byl základní stav složen ze zkušených a odborně kvalifikovaných policistů z povolání, převzatých od kriminální, ochranné či politické policie Výmarské republiky. Doplnění byli úplnými začátečníky, mladíky z nižších, nebo nižších středních tříd, doufajících v kariérní postup.*“ (s. 19).

Na analýzu práce dalších bezpečnostních složek (včetně protektorátní policie) navazuje úvaha o míře kolaborace českých policistů. Rozsáhlá část je věnována formám a metodám práce gestapa, přičemž autor vedle nevydaných pramenů navazuje např. na práci ŠOLC, Jiří. Bylo málo mužů, Praha, 1991. Také kapitola věnovaná popisu hlavních akcí gestapa přináší řadu detailů, které by byly relevantní ve studii věnované regionálním dějinám, ale v bakalářské práci působí místy až rušivě. Například autor uvedl: „*Protifašistická odbojová skupina v Boskovicích vznikla hned po okupaci Československa v březnu 1939. Založili ji Karel Boháček, krejčí a malozemědělec, později tajemník Národně socialistické strany a Alois Menšík, bývalý okresní školní inspektor. V noci z 20. na 21. září 1941 provedli členové skupiny František Lepka spolu s Janem Veselým a Františkem Křížem, bombový útok na hotel Lamplot v obci Letovice, který Němci zabrali jako Dětský zemský rozesílací domov Hitlerovy mládeže. Atentát se stal pro Němce záminkou k vyhlášení 1. stanného práva. V hotelu bylo v tu dobu umístěno 61 chovanců dětského domova z Essenu a funkcionáři Hitlerjugend. Okresní velitel četnictva Jan Gruber se ihned dostavil na místo a nařídil uzavřít oblast. Postupně se dostavila kriminální policie i gestapo.*“

V závěru jsou bez zobecnění shrnuty osudy příslušníků brněnského gestapa, dále je zde zamyšlení nad charakterem nacistického režimu a shrnuty metody gestapa (strach, udavačství).

Text je informačně velmi hutný, autor se snaží podat z trestních spisů co nejvíce podrobností. Popisná část převažuje nad analytickou, což je dáno i tím, že se jedná o nikdy nevydané materiály. Postrádám srovnání efektivity činnosti gestapa na Moravě s jinými oblastmi.

V práci se objevily překlepy a gramatické chyby - např. „Protektorátní noviny nepokrytě sloužili...“ (s. 4), „Třetí Říše“ (s. 6), „Říši“ (s. 8), „Breslau“ (s. 54, správně: Vratislav). Styl práce je místy velmi jednoduchý – např. „*Volavčí síť se zde skutečně podařilo vybudovat. Podléhala přímo Taudtovi. Její velikost a výkonnost byla výrazně nižší než na Moravě.*“ (s. 33) Rušivě působí psaní přehlásek jiným fontem než zbytek textu.

Bakalářská práce byla se školitelem pravidelně konzultována během heuristické části výzkumu, školitel schválil osnovu, klíčové archivní materiály a odborné studie a připomínkoval veškerý text. Autor se snažil připomínky akceptovat, nicméně požadavku po větší komparaci a ústupu od přílišné popisnosti se mu nepodařilo vyhovět. Po formální stránce je práce standardně vybavena, vyhovuje požadavkům kladeným na tento typ práce. Jazyková stránka je až na zmíněné překlepy a chyby na vyhovující úrovni, stejně jako úprava práce.

Autor odpovídajícím způsobem využil nevydané archivní prameny, často z nich cituje a místy vyvozuje příslušné závěry. Celkově se text řadí mezi bakalářské práce, které jsou více popisné a kompilační než analytické.

Práci doporučuji k obhajobě.

Navrhované hodnocení: dobře

V Praze, 15. června 2010

doc. PhDr. František Stellner, Ph.D.